

kultur

Bergverk om Tax

FJELLREGIONEN: En matematiker, en fysiker og en historiker med felles bakgrunn i Bergmannsslekta Tax presenterer i disse dager et sjeldent bokverk. Det er en kobling av slekthistorie og norsk og lokal bergverkhistorie.

Harald Horten fra Tyllidalen har lenge vært interessert i slekthistorie. I ei svinkald juleferie satt han hjemme med mange bygdebøker fra Nord-Østerdalen. Da startet han sin slektsgransking, blant annet av Tax-slekta. Han fikk etter hvert kontakt med to andre som også gravde etter sine slekthistoriske røtter, og som stammet fra den samme av de tre brødrene Tax. Stig A. Nyberg har bakgrunn i realfag, og har drevet som systemutvikler i flere databedrifter. Simon Trøan fra Alvdal er tredjemann, og han har historieutdannelse og driver som konsulent i Riksarkivet. Fellesnevneren for de tre er stor interesse for slektsgransking.

Etter 15 års samarbeid foreligger nå boka "Bergmannsslekten Tax". På 680 sider møter vi rundt 5000 personer, som også finnes alfabetisk ordnet i en registerdel.

De tre brødre Tax

Jacob Mathias, Johan Georg og Tobias Tax ble hentet fra Sachsen til Norge i 1652 for å hjelpe til med den gryende bergverksvirksomheten. Deres virksomhet og liv er kjernen i boka som nettopp er lagt ut for salg.

Fjellregionen var en stor og sentral del av norsk bergverksvirksom-

het fra et stykke ut på 1600-tallet og fram mot vårt århundre. Slekta til brødrene Tax følges i åtte ledd, det vil si inn på 1900-tallet.

- Vi måtte ha laget ei tilsvarende tjukk bok dersom vi skulle fulgt historien fram til i dag, konstaterer Harald Horten. Han er godt fornøyd med jobben som er gjort, og han håper på at salget av boka kan bringe regnskapet i noenlunde balanse. De tre har brukt rundt 200.000 kroner på prosjektet, i rene utgifter. Da er ikke tusenvis av arbeidstimer regnet med...

Slekt og historie

Jacob Mathias Tax og sønnen Brostrup hadde sentrale funksjoner ved kobberverkene på Røros og Kvikne. I dag finnes det svært mange etterkommere av Brostrup i Alvdal, Tynset, Holtålen og Os.

Johan Georg Tax var også en periode på Røros, men virket for det meste ved Kongsberg sølvverk. Både han og broren fikk mange etterkommere i det sonnafjelske. Det kom også Tax-etterkommere til bergverksmiljøene i andre deler av landet, for eksempel til Kålfjord kobberverk i Alta, sier Harald Horten.

Nye opplysninger

Forfatterne har også nye opplysninger å by på. Det gjelder særlig om gruvevirksomheten i Fådal i Tynset og på Kvikne. De færreste som lever i dag vet at det har vært gruvevirksomhet i Fådal. - Der var det aktivitet noen tiår før virksomheten ble solgt til Follidal verk, sier Horten. Han sier at de har prøvd å sette denne gruvehistoria inn i en litt større sammenheng.

- Hva er hovedintensjonen med å gi ut dette i bokform?

- Vi har jobbet så lenge og seriøst med dette materialet at vi unner

BERGVERK: Harald Horten, opprinnelig tyllidal, viser fram praktboka om Bergmannsslekten Tax.

flere å se resultatet. Det er både generell historie, nasjonal historie, lokal historie og ikke minst slekthistorie.

- Hva har fascinert deg mest i dette arbeidet?

- I starten var det bare navn og datoer, et nakent skjell. Etter hvert som vi gikk i riksarkivet og statsarkivene, har vi funnet svært mye stoff

som går på bergverksvirksomheten, forteller Harald Horten.

Selges lokalt og globalt

Beretningen om Bergmannsslekten Tax er å få kjøpt i Tynset Bokhandel, Alvdal Bok- og papirhandel samt Amneus Boghandel på Røros. - Samtidig er det mulig å få den via postordre. Salgsopplysninger, en

Stig A. Nyberg er cand. real. fra Universitetet i Oslo, med hovedfag i fysikk, kybernetikk. Han har vært systemutvikler ved Norsk Data A/S og andre databedrifter, og har skrevet en del populærvitenskapelige artikler på fritiden. Med dette bokprosjektet har han også fått levdt ut sin interesse for slektsforskning.

Simon Trøan er fra Alvdal. Han har en bachelorgrad i historie fra Universitetet i Oslo, og er siden 2006 konsulent i Riksarkivet, Oslo. På fritiden har han dyrket sin interesse for slektsforskning.

Harald Horten er fra Tyllidalen, og i en svinkald juleferie for mange år siden - med inneliv og bygdebøker fra Nord-Østerdalen - startet han sin slektsforskning. Av utdannelse er han cand. real. fra Universitetet i Oslo, med fagene matematikk, statistikk og fysikk. Han har skrevet lærebøker og undervist i videregående skole og på universitet og høyskoler - siden 1992 på Høgskolen i Sør-Trøndelag.

Tax-etterkommerne i Fjellregionen

Alvdal: Gårdsnavn står i kursiv.

Blostrupsplass. Dit kom Kirstine Tax fra Kvikne, født senest 1710.

(Slektsnavn utledet derfra: Amundsplass, Bjørn, Brandvold, Eriksbakken, Folloien, Frankmoen, Grimsgård, Grågård, Gulløien, Hoel, Landfastøyen, Lien, Ligård, Lilleholmen, Litrøen, Løkken, Moan, Mortensplass, Måna, Nytrøen, Nordsti, Oddlien, Plassgård, Røsten, Samuelshaug, Sandtrøen, Skogli, Smedplass, Stokdal, Sølna, Tharaldsteen, Tronshaug, Trøan, Trønnes, Åsen).

Blostrupmoen. Dit kom Blostrup Pedersen, født 1738. (Slektsnavn utledet derfra: Blostrupmoen, Brandvoll, Bukkplass, Eng, Enget, Engetrøen, Jonsmoen, Kjølhøg, Kveberg, Lilletrøen, Mælung, Nygård, Stamoen, Strømsøyen, Thoresen, Trøen, Trøeng, Øien, Øimoen).

Strålsjøhaugen. Dit kom Anders Larssen Lossgård fra Tynset, født 1742. (Slektsnavn utledet derfra: Flaten, Gjelten, Haugrud, Husan, Mellesmo, Nesteby, Sivilhaug, Steien, Steihaug, Strypet, Sørhustrøen, Trøan, Øian, Øien).

Folldal: Gårdsnavn står i kursiv.

Bekken. Dit kom Ingeborg Estensdatter Ryeng fra Kålfjord, født 1839. (Slektsnavn utledet derfra: Bekken).

Kjølle øvre. Dit kom Ingeborg Hågensdatter Ligård fra Alvdal, født 1859. (Slektsnavn utledet derfra: Kjølle).

Ryen nedre. Dit kom Mina Laura Olsdatter Mortensplass fra Alvdal, født 1885. (Slektsnavn utledet derfra: Ryen).

Midt-Sveen. Dit kom Erik Olsen Ulvplass fra Alvdal, født 1835. (Slektsnavn utledet derfra: Sandom, Sveen).

Tangmoen. Dit kom Goro Olsdatter Ulvplass fra Alvdal, født 1838. (Slektsnavn utledet derfra: Bustad, Folshaugmoen).

Krokmoen. Dit kom Johanna Jokumsdatter Kjølhøg fra Alvdal, født 1826. (Slektsnavn utledet derfra: Brennodden, Krokmoen, Ryen).

Haugen. Dit kom Johanna Olsdatter Kjølhøg fra Alvdal, født 1832. (Slektsnavn utledet derfra: Haugen).

Tyllidalen: Gårdsnavn står i kursiv.

Brua. Dit kom Ole Eriksen Gjelten fra Alvdal, født 1819. (Slektsnavn utledet derfra: Hokstad, Horten, Olsberg).

Anstensjordet. Dit kom Sine Marie Jakobsdatter Orrleitet fra Alvdal, født 1866. (Slektsnavn utledet derfra: Øverby).

Søgårdsegga. Dit kom Kari Eriksdatter Strypet fra Alvdal, født 1861. (Slektsnavn utledet derfra: Søgaard).

Smedhaugen. Dit kom Ingrid Lorens Simensdatter Trøan fra Alvdal, født 1886. (Slektsnavn utledet derfra: Hokstad).

Øvre Rendal: Gårdsnavn står i kursiv.

Skredderstuen. Dit kom Giske Olsdatter Eriksbakken fra Alvdal, født 1808. (Slektsnavn utledet derfra: Ellevold).

Tynset: Gårdsnavn står i kursiv.

Motrøen. Dit kom Svend Larssen Lossgård fra Tynset, født 1744. (Slektsnavn utledet derfra: Bjerkaker, Bredesen, Hansæl, Jørgenshaug, Kalbækken, Lunåsmo, Mikelsen, Motrøen, Mælan, Neverrøsten, Røsten, Sandtrøen, Stubsjøen,

Tuveng, Utby, Vibe Wold, Weidemann, Øvergård).

Sørmoen. Dit kom Håkon Brynjulfen Bukkplass fra Alvdal, født 1805. (Slektsnavn utledet derfra: Dalen, Leteng, Nytrøhaug, Smedhaug, Strømsås, Sørmoen).

Nygaard. Dit kom Lisbet Larsdatter Strålsjøhaug fra Alvdal, født 1801. (Slektsnavn utledet derfra: Berget, Maageng, Odden, Tveråfetten, Østigaard).

Jordet søndre. Dit kom Lars Larssen Strålsjøhaug fra Alvdal, født 1813. (Slektsnavn utledet derfra: Gra-neng, Jordet).

Stortrøen. Dit kom Sigrid Larsdatter Strålsjøhaug fra Alvdal, født 1819. (Slektsnavn utledet derfra: Brubakken, Gjelten, Hindal).

Berget. Dit kom Ole Mortensen Andershaug fra Alvdal, født 1837. (Slektsnavn utledet derfra: Berget, Øien).

Nytrøen. Dit kom Anna Petra Larsdatter Blostrupmoen fra Alvdal, født 1879. (Slektsnavn utledet derfra: Nytrøen).

Rønningen. Dit kom Lars Jonsen Fremmergård fra Tynset, født 1833. (Slektsnavn utledet derfra: Kind-ølshaug).

Utgård vestre. Dit kom Inger Eriksdatter Strypet fra Alvdal, født 1872. (Slektsnavn utledet derfra: Moen).

Savalberget. Dit kom Anne Andreasdatter Trøan fra Alvdal, født 1851. (Slektsnavn utledet derfra: Berg, Vangen).

Kvikne: Gårdsnavn står i kursiv.

Odden. Dit kom Marit Hågensdatter Blostrupsplass fra Alvdal, født 1809. (Slektsnavn utledet derfra: Frengstad, Ivajordet, Langtjernet).

Langtjønn. Dit kom Goro Olsdatter Tangmoen fra Follidal, født 1870. (Slektsnavn utledet derfra: Langtjernet).

Vingelen: Gårdsnavn står i kursiv.

Lillehaug. Dit kom Ingeborg Anna Jakobsdatter Orrleitet fra Alvdal, født 1859. (Slektsnavn utledet derfra: Lillehaug).

Lien. Dit kom Lars Pedersen Folloien fra Alvdal, født 1851. (Slektsnavn utledet derfra: Bakkan, Lien, Vestgard).

Kleven. Dit kom Randine Lucie Olsdatter Lilleeidet fra Os, født 1873. (Slektsnavn utledet derfra: Kleven).

Tolga: Gårdsnavn står i kursiv.

Hulbækdal. Dit kom Petronille Halstendatter Lien fra Tolga, født 1856. (Slektsnavn utledet derfra: Hekkestøet, Hulbækdal).

Os: Gårdsnavn står i kursiv.

Løvneset. Dit kom Lisbet Larsdatter Lossgård fra Tynset, født 1753. (Slektsnavn utledet derfra: Johnsen, Lilleeidet, Myren, Wang, Østgård).

Nygarden øvre. Dit kom Peder Edvard Brynjulfen Strømsås fra Tynset, født 1864. (Slektsnavn utledet derfra: Aas).

Røros: Gårdsnavn står i kursiv.

Dit kom Laurits Olsen Lie fra Alvdal, født 1877.

Bakkene. Dit kom Anna Ellensdatter Skolestuen fra Alvdal, født 1866. (Slektsnavn utledet derfra: Gul-dahl).

Øren. Dit kom Marie Ellensdatter Skolestuen fra Alvdal, født 1867. (Slektsnavn utledet derfra: Berg).

Nøstervolden søndre. Dit kom Elen Larsdatter Bukkplass fra Alvdal, født 1853. (Slektsnavn utledet derfra: Prytz, Svensk, Kojedal).

Galåa nordre. Dit kom Ingeborg Andersdatter Sivertsgård fra Ålen, født 1858. (Slektsnavn utledet derfra: Galåen).

Haugene. Dit kom Ingeborg Evensdatter Eidebakk fra Ålen, født 1844. (Slektsnavn utledet derfra: Vårhus).

Grubtrøen. Dit kom Hans Pedersen Storrønning fra Ålen, født 1846. (Slektsnavn utledet derfra: Storrønning, Sandkjernan).

Bakkene. Dit kom Halsten Iversen Narjord fra Os, født 1837. (Slektsnavn utledet derfra: Tørrer, Tønset).

Maglivold. Dit kom Marit Estensdatter Myre fra Os, født 1880. (Slektsnavn utledet derfra: Røros).

Ålen: Gårdsnavn står i kursiv.

Benndfetten. Dit kom Ingeborg Larsdatter Lossgård fra Tynset, født 1745. (Slektsnavn utledet derfra: Almås, Bjørgård, Bårdshaug, Bårdstu, Eggen, Eidebakk, Gronli, Hegseth, Kirkhus, Kåsen, Langland, Larstuvold, Lervold, Lillegjære, Løkken, Megård, Myren, Nesvold, Nyhus, Reitan, Sivertsgård, Skogås, Skogåstro, Stene, Stensli, Storrønning, Sundan).

Oppigard Hov. Dit kom Gudlaug Olsdatter Lilletrøen fra Alvdal, født 1881. (Slektsnavn utledet derfra: Hov).

Klokkervoll. Dit kom Gea Olsdatter Lilleeidet fra Os, født 1866. (Slektsnavn utledet derfra: Grannlund, Jensås, Klokkervold, Lyngstad).

Trykksaker?

Vi hjelper deg med alt fra visittkort til aviser og bøker!

Kontakt oss, så stikker vi straks innom for en uforpliktende prat om ditt trykksakbehov.

Arbeidets Rett
- avisa for fjellregionen -

Oslovn. 14, 7460 Røros - Tlf. 72 40 64 00
robert@retten.no
oivind@retten.no
lars.magne@retten.no
www.retten.no

Brugt. 5, 2500 Tynset - Tlf. 62 48 48 62
helge@retten.no
knut@retten.no
per.roar@retten.no
www.arsmith.no

ARSMITH
GRAFISK
REKLAME- & MARKEDSAVDELING I ARBEIDETS RETT

Bli NAF-medlem nå!

Du får: Veihjelp i hele Europa
+ Juridisk og bilteknisk rådgivning
+ NAF-tester og EU-kontroll til medlemspris
+ NAF Veibok og medlemsbladet Motor m.m.
+ Omfattende fordelsprogram
= Et tryggere og mer økonomisk bilhold

Nyhet!
Få 75 øre/liter* i rabatt på drivstoff, les mer på naf.no
*ved litterpris på 11,50

Meld deg inn på naf.no eller tlf. 08 505

